

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELibin ohjausryhmän kokous 18.6.2018

Aika	maanantai 18.6.2018 klo 13-16
Paikka	Kansalliskirjasto, Päärakennus, Yliopistonkatu 1, 2. krs, C222, Fabiania-kokoushuone
Läsnä	Riitta Pyykkö, vararehtori, Turun yliopisto, puheenjohtaja Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut (Saapui klo 14.27, poistui klo 15.25) Jouni Koski, rehtori, Laurea ammattikorkeakoulu (Poistui klo 15.25) Tuula Hämäläinen, Team Leader, Knowledge Solutions, VTT Lea Kauppi, pääjohtaja, Suomen ympäristökeskus Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu (etäyhteydellä) Kristiina Kontiainen, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu Sami Niinimäki, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (Anne Luoto-Halvarin varahenkilö) Minna Niemi-Grundström, kirjastonjohtaja, Tampereen yliopisto Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto (etäyhteydellä) Sirpa Suonpää, informaattikko, Luonnonvarakeskus Pia Södergård, överbibliotekarie, Åbo Akademi Iina Peltonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto / FinELib, sihteeri
Poissa	Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö Liisa Rossi, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto Tapani Sainio, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Asiantuntijat	Terhi Manninen, hankinta-asiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Paula Mikkonen, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Toni Vesterinen, hankinta-asiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib
Esittelijä	Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat.

Hyväksyttäneen esityslista.

Tiedoksi ed. kokouksen hyväksytty pöytäkirja (Liite 1).

Keskustelu:

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.03 ja totesi osallistujat. Keskusteltiin kokouksessa pöydälle tulevien liitteiden jakelutavasta.

Päätös:

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Hyväksyttiin esityslista. Pöydälle tulevat liitteet tulostetaan kokoukseen, ja lisäksi lähetetään osallistujille sähköpostitse.

2. Aineistoneuvottelutilanne

FinELibin lehtipakettineuvottelut ovat jatkuneet pitkälle kevääseen, mutta nyt suuri osa lehtipakettineuvotteluista on saatu päätökseen. FinELibin neuvottelut-sivulle (<http://finelib.fi/neuvottelut/>) päivitetään ajantasainen tieto valmistuneista sopimuksista. Neuvottelut ovat vielä kesken Wileyn ja Springerin sekä ACS:n osalta.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee aineistoneuvottelutilanteen Suomessa ja muualla sekä kertoo keväällä 2018 aloittaneen lehtineuvottelujen strategiaryhmän työstä. Lisäksi hän esittelee FUNin kokouksessa 18.5.2018 käydyt keskustelut. Keskustellaan esittelystä (Liite 2 ja 3).

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi esitteli FinELib-konsortion valmiiden sopimusneuvottelujen tuloksia ja keskeneräisten neuvottelujen tilannetta. Neuvottelut ovat vielä kesken Wileyn ja Springerin sekä ACS:n kanssa. Tutkijoiden julkaisu- ja OA-prosessien selkeyttämisestä keskustellaan useiden kustantajien kanssa. Ohjausryhmän seuraavassa kokouksessa on tavoitteena esitellä sopimusten aikana ja niitä ennen julkaistujen OA-artikkeleiden määriä. FinELibin lehtineuvottelujen strategiaryhmä on kokoontunut kaksi kertaa.

UNIFI on julkaissut Avoimen tieteen ja datan toimenpideohjelman. Tieteellisten seurain valtuuskunnalle tulee koordinoiva rooli avoimen tieteen kansallisissa kysymyksissä.

Useat maat ovat jättäneet uusimatta tiedelehtisopimuksia riittämättömien ehtojen tai korkean hinnan vuoksi. Ruotsi on ilmoittanut, että ei jatka Elsevier-sopimusta, Saksalla ei ole vielä sopimusta Elsevierin kanssa, ja Ranska on ilmoittanut että ei jatka sopimusta Springerin kanssa. Alankomailla on useita OA-sopimuksia ja siellä myös seurataan OA-julkaisumäärien kehittymistä. Norjalla ja Ruotsilla on kansallinen mandaatti siitä, että julkaisujen pitää olla avoimia, mikä tukee maiden neuvotteluja.

Ohjausryhmässä haluttiin tietää lisää sopimusten tiedonlouhintaoikeuksista. Terhi Manninen kertoi että osaan sopimuksia tiedonlouhintaoikeus on saatu, mutta joidenkin kustantajien kanssa aiheesta neuvottelu on ollut todella vaikeaa. Ohjausryhmässä todettiin hinnannousujen olevan erittäin vaikeita FinELibin jäsenorganisaatioille.

Arja Tuuliniemi esitteli FUNin kokouksessa käytyä keskustelua FinELibin toiminnasta ja FinELib-toimiston tuesta konsortion jäsenille.

3. Lisenssien laajennus yli organisaatorajojen -pilotit

FinELibin strategian toimenpideohjelmassa yhtenä vuoden 2017 tehtävänä oli laatia suunnitelma aineistojen käytön mahdollistamiseksi yli organisaatorajojen. Piloteissa on selvitetty, miten kustantajat suhtautuvat usean organisaation yhteisiin lisensseihin, onko yhteisistä lisensseistä saatavissa hinta- tai muuta hyötyä sekä miten aineistojen käyttö rajataan, jos kaikkia aineistoja ei ole hankittu yhteiseksi. Vuoden 2017 pilotoinnin tuloksena saatiin vain yksi toteutunut aineistotilaus.

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Pilotoinnin tavoitteena on luoda malli, jota voitaisiin käyttää lisenssien laajennuksiin ja laajennustyön organisointiin konsortiossa. Vuoden 2017 kokemusten perusteella ei vielä voida luoda lisenssien laajennusmallia, joten pilotointia jatketaan vuonna 2018. Lisäksi selvitetään kyselyillä mm. yhteistyösopimuksiin perustuvan koulutuksen ja ulkomailla tapahtuvan opetuksen laajuutta korkeakouluissa sekä suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet.

Esitys:

Paula Mikkonen ja Terhi Manninen esittelevät pilottien tilanteen ja suunnitelmat jatkosta sekä kyselyiden tulokset. Keskustellaan esittelystä (Liite 4).

Keskustelu:

Paula Mikkonen esitteli lisenssien laajennuspilotoinnin taustaa, tavoitteita ja toteutumista. Vuoden 2017 pilotoinnin tuloksena saatiin paljon kokemusta, mutta konkreettisenä tuloksena oli vain yksi toteutunut aineistotilaus. Pilotointia on siis tarpeen jatkaa. Vuonna 2018 jatketaan jo valittujen aineistojen (Medic, Springer, ACS, OVID) neuvotteluja ja arvioidaan mitkä tänä vuonna uusinnassa olevista aineistoista voidaan ottaa mukaan uusiksi pilottiaineistoiksi. Lisäksi esitettiin, että mukaan otetaan uutena pilottina Vaasan yliopisto ja Vaasan ammattikorkeakoulu korvaamaan pilotoinnista pois jääneitä organisaatioita.

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien uudistus mahdollistaa laajenevan opetusyhteistyön, ja se on otettava mukaan konsortion lisenssien piiriin. Yhteistyön laajuutta on selvitetty kyselyllä touko-kesäkuussa. Uuden lain mukainen opetusyhteistyö ei näytä vielä lähteneen käyntiin, mutta muihin järjestelyihin perustuvaa opetusyhteistyötä on jo korkeakouluissa. Esitettiin, että opetusyhteistyön kautta tulevat opiskelijat otetaan huomioon organisaation potentiaalisten käyttäjien määrässä vuonna 2018.

Ulkomailla tapahtuvan opiskelun laajuutta on selvitetty kyselyllä. Vastausten perusteella toiminta ei vielä ole laajamittaista, ja sitä ei voida vielä pilotoida. Vuonna 2018 selvitetään JISC-konsortion (UK) kokemuksia ulkomailla tapahtuvasta koulutusyhteistyöstä.

Ohjausryhmässä todettiin, että yhä useampi tutkimuslaitos tulee sijaitsemaan kampuksilla, mikä on hyvä ottaa huomioon kun käsitellään lisenssien laajentamista. Keskusteltiin ristiinopiskelijoiden laskentatavoista ja niiden vaikutuksesta aineistojen hinnoitteluun. Todettiin, että tulevaisuudessa konsortion käyttäjälukujen laskentaa täytyy tarkastella kokonaisuutena.

Päätös:

Otetaan Vaasan yliopisto ja Vaasan ammattikorkeakoulu mukaan organisaatorajoja ylittävien lisenssien pilotointiin. Lisätään opetusyhteistyön kautta tulevat opiskelijat mukaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen potentiaalisten käyttäjien määrään.

4. Uusien aineistojen valinta

FinELib-konsortion jäsenillä on ollut mahdollisuus ehdottaa uusia aineistoja kahden vuoden tauon jälkeen. Ehdotuksia tuli yli 50, joista konsortion jäsenet ovat äänestäneet.

Esitys:

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Toni Vesterinen esittelee äänestystuloksen. Ohjausryhmä päättää mistä aineistoista aloitetaan neuvottelut vuodelle 2019 (Liite 5 ja 6).

Keskustelu:

Toni Vesterinen esitteli uusien aineistojen ehdotus- ja äänestysprosessin tulokset. Ehdotuksia uusiksi aineistoiksi tuli yli 50, ja 45 organisaatiota äänesti. FinELib-toimisto on alustavasti selvittänyt seitsemän eniten ääniä saaneen aineiston osalta konsortiosopimuksen mahdollisuutta. Osa kustantajista on kiinnostunut keskustelemaan konsortiosopimuksesta, osa on suhtautunut konsortiosopimukseen epäillen. Kaikilta ei ole vielä saatu vastausta.

Ohjausryhmä totesi, että äänestyksessä seitsemän kärkeen nousutta aineistoa halutaan hankkia konsortiohankintana. FinELib-toimisto jatkaa keskusteluja kustantajien ja välittäjien kanssa näistä aineistoista. Ohjausryhmä piti lisäksi tärkeänä konsortiosopimusta Science-lehdistä ja Statista-portaalista.

Päätös:

Jatketaan neuvotteluja seuraavista aineistoista: Bisneskirjasto, eMagz, ePress, Rakennustiedon tietopalvelut, RSC:n paketit, Terveysportti ja Oppiportti, Verkkokirjahylly. Aloitetaan neuvottelut Science-lehdistä ja Statistasta.

5. Palvelusopimusten päivitys

FinELibin palvelusopimusta ollaan uusimassa. Uudistamiselle on useita perusteita. Nykyinen pohja on pääosin vuodelta 2007, joten osa siinä mainituista asioista on vanhentuneita (esim. Nelli, konsortioyhmä, aineistokoulutukset). Toisaalta sopimuksesta puuttuu monia uusia asioita, tärkeimpänä avoimen saatavuuden edistäminen ja lisääntynyt viestintä. Sopimusta on myös selkeytetty ja sitä on pyritty yhtenäistämään muiden Kirjastoverkkopalveluiden palvelusopimusten kanssa.

Luonnos on tehty ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sopimus pohjalle. Yleisten kirjojen ja tutkimuslaitosten osalta peruspohjassa on eroavuutta lähinnä rahoituksen osalta.

Liitteenä FinELib-toimistossa laadittu sopimusluonnos sekä versio, jossa on näkyvissä aiemmat tekstit ja niihin tehdyt muutokset. Tietosuojaan liittyvät asiat tulevat sopimuksen liitteeksi, tämän osalta on vielä valmistelu kesken.

Ohjausryhmäkäsittelyn ja sen aiheuttamien mahdollisten muutosten jälkeen sopimusluonnos saatetaan kaikkien asiakkaiden ja asiakassektorien toimitusten kommentoitavaksi. Sopimus on tarkoitus saada allekirjoitukseen konsortion jäsenille syksyllä 2018.

Esitys:

Terhi Manninen esittelee keskeisimmät muutokset nykyiseen sopimukseen. Keskustellaan luonnoksesta ja mahdollisista lisämuutoksista (Liite 7, 8 ja 9).

Keskustelu:

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Terhi Manninen esitteli keskeisimmät muutokset nykyiseen sopimukseen. Näitä olivat avoimen julkaisemisen lisääminen palvelun määritelmään, ilmoittautumisaikojen lyhentäminen, maininta hankintalain noudattamisesta, tiedotuksen laajentaminen sekä vahinkojen korvausvastuiden rajoitukset. Lisäksi sopimukseen tulee tietosuojasta sopimusliite, joka valmistuu elokuussa. Liite tarvitaan, koska Haltiin liittyen konsortion jäsenet ulkoistavat Kansalliskirjastolle henkilötietojen käsittelyä.

Ohjausryhmässä keskusteltiin siitä, tulisiko FinELibin verkkosivujen suhteen lisätä sopimukseen maininta saavutettavuusdirektiivin huomioimisesta. FinELibissä luvattiin selvittää asiaa kesän aikana. Ohjausryhmässä kysyttiin, miksi osapuolten maksimikorvausvastuut ovat eri suuruiset. FinELib perusteli tätä sillä, että oletettavasti FinELib joutuisi korvaamaan kaikille asiakkaille ja näin sen kokonaiskorvaussumma kasvaa joka tapauksessa mittavaksi. Konsortion jäsen puolestaan joutuisi korvaamaan vain Kansalliskirjastolle. Keskustelua käytiin myös tutkimuslaitosten korvausvastuun ja palvelumaksujen suuruuden suhteesta ja FinELib lupasi selvittää käytöntöjä kesän aikana. Lisäksi keskusteltiin yleisesti tutkimuslaitosten asemasta konsortiossa.

Päätös:

Ohjausryhmä ei tehnyt muutoksia sopimusluonnokseen.

6. Kansalliskirjaston verkkopalveluiden ulkoinen arviointi

Kansalliskirjaston verkkopalveluista tehtiin alkuvuoden 2018 aikana ulkoinen arviointi haastatteluin ja verkkokyselyllä. Liitteenä yhteenveto tuloksista FinELibin osalta (Liite 10).

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee tuloksia. Keskustellaan arvioinnin tuloksista.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi esitteli arvioinnin tuloksia. 57 % vastaajista piti FinELibiä erittäin tärkeänä omalle organisaatiolleen nyt ja lähitulevaisuudessa. 23 % piti FinELibiä melko tärkeänä. Tämän lisäksi arvioinnissa arvioitiin palvelua kokonaisuutena, yhteyshenkilöiden asiantuntevuutta ja palvelualltiutta, sekä palvelun saatavuutta ja hyödyllisyyttä. Vastaajat arvioivat myös kuinka tärkeinä pitivät FinELibissä avoimuuden edistämistä, tärkeimpien aineistojen saatavuuden turvaamista, aineistovalikoiman laajuutta, ja aineistojen kilpailukykyistä hinnoittelua. Tulosten pohjalta nousi neljä suositusta, mm. asiakkuuksien ja johtamisen kehittämiseen.

Ohjausryhmä totesi tulosten olevan hyvät, ja keskusteli siitä mitä arvioinnin suositukset käytännössä voisivat tarkoittaa.

7. Muut asiat

8. Tiedotusasiat

Kansalliskirjasto on osallistunut Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurien FIRI 2018

20.6.2018

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

-rahoitushakuun FinELibin ja Finnan yhteisellä FIN-FIN-hankehakemuksella. Hankkeen tavoitteena on edistää avointa julkaisemista molempien tutkimusinfrastruktuurien osalta.

FinELibin verkkoaineistohankinnan palvelumaksuhinnasto tutkimuslaitossektorille on voimassa vuoden 2018 loppuun asti. Uusi hinnasto kaudelle 2019 – 2020 tulee voimaan 1.1.2019.

FinELib-toimisto kokeilee uutiskirjettä, jossa konsortiolle kerrotaan tiiviisti lehtipakettineuvottelujen tilanteesta ja saavutetuista eduista. Tavoitteena on tarjota tiivis katsaus erityisesti johtajille ja ohjausryhmälle.

Aineistopäivän (7.5.) materiaalit FinELibin asiakaswikissä: <https://www.kiwi.fi/x/6BqOBO>
ja Open Access –työpäiväpäivän (8.5.) materiaalit FinELibin ekstranetissä:
<https://www.kiwi.fi/x/wOaOBO>

9. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 26.9.2018 klo 14-16.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.36.

LIITTEET

Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja tiedoksi

https://www.kiwi.fi/download/attachments/41027142/ohjausryhma_1_2018_poytakirja.pdf?version=1&modificationDate=1523868725164&api=v2

Liite 2. Esitys aineistoneuvottelutilanteesta

Liite 3. Ote FUNin kokouksen muistiosta 18.5.2018

Liite 4. Lisenssien laajennuspilotointi

Liite 5. Esitys uusien aineistojen valinnasta

Liite 6. Uusien aineistojen äänestystulos

Liite 7. Palvelusopimusluonnos

Liite 8. Palvelusopimusluonnos, jossa näkyy muutokset ed. versioon

Liite 9. Esitys palvelusopimusmuutoksista

Liite 10. Esitys ulkoisesta arvioinnista